

COSUN MAGAZINE

43^e jaargang / oktober 2009 / nr. 7

Snellere ingroei nieuwe aandelen

Veel surplussuiker verwacht

**Betacal uitrijden met sleepslang
spaart structuur**

In dit nummer

Laden met de
bietenmuis voor
verwerking in
Duitsland

Snellere ingroei nieuwe aandelen	4
Veel surplusruiker verwacht	6
Effectieve controle ten behoeve van de leden	7
"Ongelofelijk hoe gemakkelijk de grond breekt"	8
Betacal uitrijden met sleepslang spaart structuur	10
Zeer hoog suikergehalte maakt campagne bijzonder	11
Bieten op tijd rooien en koel en vorstvrij bewaren	12
Vorstwaarschuwingsdienst campagne 2009	13
Oogsten wat gegroeid is	15
Vraag & Antwoord, Kort Nieuws, Prijsvraag	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voor leden van Cosun

Vormgeving en druk

Van As drukwerk, design & database publishing

Redactieraad

Jan Willem van Roessel *hoofredacteur*
PRLT Communicatie *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Ynego Brouwers
Jan Hazen
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Twan Wiermans

© Koninklijke Coöperatie Cosun U.A., 2009

Royal Cosun gedreven door samenwerking

Contact

Cosun hoofdkantoor

Cosunpark 1 076 - 530 32 22
Postbus 3411 infocosun@cosun.nl
4800 MG Breda www.cosun.nl

Secretariaat raad van beheer

T: 076 - 530 33 07 secretariaat.rvb@cosun.com
F: 076 - 530 33 00 www.cosun.nl/cooperatie

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100 4750 AC Oud Gastel
T: 0165 - 52 52 52 agrarischedienst@suikerunie.com
F: 0165 - 52 50 28 www.suikerunie.nl

Bietenadministratie

John Ernest 0165 - 52 52 74
Hans van Hassel 0165 - 52 52 70

Financiële administratie

Piet Santbergen 0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78
Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Suikersysteem

Helma Braat 0165 - 52 52 73

Management agrarische zaken

Rik Gengler (gebied Noord) 050 - 556 14 22
Huib de Fijter (gebied Zuid) 0165 - 52 52 62

Agrarische dienst in de regio's**Gebied Noord**

Robert Verberg	06 - 51367564	Noord-Holland
Peter Koopmans	06 - 51244830	Oostelijk en Zuidelijk Flevoland
Kees Geschiere	06 - 53725231	Noordoostpolder
Alex Kroon	06 - 53342619	Groningen west en noord, Friesland
Peter Roelfsema	06 - 53963367	Groningen noordoost en -oost
Harry Visser	06 - 53308161	Drenthe noord, -midden en -west, Friesland zand
Wim Schrijvers	06 - 53912813	Drenthe oost en -zuidoost
Jan Albert te Velde	06 - 22204649	Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland noord en - midden

Gebied Zuid

Jurgen Michielsen	06 - 51505371	West Zeeuws-Vlaanderen
Mark Quaak	06 - 53719836	Oost Zeeuws-Vlaanderen
Han Tielkemeijer	06 - 51533466	Walcheren en Zuid-Beveland west
René van den Eijnden	06 - 51545273	Zuid-Beveland oost, Tholen, St. Philipsland en West-Brabant zuid
Ynego Brouwers	06 - 20369834	Noord-Beveland, Schouwen Duiveland en Goeree Overflakkee
Teun Kleinjan	06 - 22396239	Westhoek, Midden-Brabant noord (westelijk gedeelte) en Midden- Brabant zuid
Johan Mol	06 - 22371515	Langstraat, Land van Heusden en Altena, Biesbosch, Betuwe, Utrecht, Veluwe zuid en Lijmers
Arno Huijsmans	06 - 53963368	Zuid-Hollandse Eilanden en Holland midden

CSV COVAS

0493 - 34 89 89 Oost-Brabant en Limburg

Van de voorzitter

Hoge opbrengsten

De eerste campagneweek zijn achter de rug. Suikergehaltes van 17,3 tot 17,5% zijn daggemiddelden, die we zo vroeg in de campagne nog niet eerder hebben gekend. De gemiddelde opbrengst ligt bijna 1 ton suiker per hectare hoger dan bij de start van de ook al zeer goede oogst 2008. Als er zich geen calamiteiten voordoen, zullen we met de oogst van 2009 weer een nieuw record vestigen, dat in de buurt van 13 ton suiker per hectare zal liggen. Dat is een stijging van bijna 30% in 8 jaar tijd. Een verdienste van ons als telers, daarbij zeker geholpen door de weersomstandigheden en de verbeterde rassen.

De opdracht om te komen tot kostenverlaging door opbrengstverhoging, maken we als Nederlandse bietentelers zeker waar. De slogan van het IRS om in 2015 in Nederland 15 ton suiker per hectare te produceren, leek een aantal jaren geleden onwaarschijnlijk. Of dat tegen een variabele kostprijs van 15 euro per ton bieten kan, is meer de vraag. Maar als de vooruitgang van de laatste 5 jaar in de komende 5 jaar doorzet, komen we in de buurt.

Bij de areaalplanning voor 2010 zal het meerjaarlijks gemiddelde tot wezenlijk andere uitkomsten leiden dan enkele jaren geleden. Ons advies blijft om deze historische individuele gegevens te gebruiken om verantwoord uit te zaaien op basis van de toewijzing. De voorlopige toewijzing wordt de eerste helft van oktober verzonden.

EU en wereldmarkt

De hoge opbrengsten zijn op zich positief, maar het wordt voor Suiker Unie een hele klus om deze grote hoeveelheid product logistiek goed te behandelen. De opslagcapaciteit zal zo efficiënt mogelijk moeten worden ingezet. Alle verkoopmogelijkheden van surplussuiker, zowel binnen als buiten de EU, zullen moeten worden benut om niet met grote voorraden naar de nieuwe oogst te gaan. Aangezien niet alleen in Nederland, maar in de hele EU goede opbrengsten worden verwacht, zal de vraag op de EU-markt zeker worden ingevuld. Onze Europese organisaties CIBE en CEFS blijven bij de EU-Commissie aandringen op meer afzetmogelijkheden. Tot nu toe heeft dat nog niet geleid tot resultaat.

De exportmogelijkheden naar niet EU-landen zijn door WTO-afspraken beperkt tot 1,3 miljoen ton. De hoge wereldmarktprijzen maken het wel aantrekkelijk om nu

te exporteren, maar hiervan kunnen we slechts beperkt gebruikmaken. Het transportvoordeel dat we in Nederland hebben, dichtbij havens, kan nog wel eens van invloed zijn. Dat zullen we moeten uitbuiten. Andere landen hebben weer meer mogelijkheden om surplussuiker te gebruiken voor bio-ethanol productie. Het is nog even afwachten welke bestemmingen worden gevonden. Het alternatief kan zijn dat we een hoeveelheid collectief moeten doorschuiven naar oogst 2010.

Ingroeimodel

Bij de toetreding van CSM-telers als lid van onze coöperatie hebben we onderscheid gemaakt in twee soorten aandelen. Op alle aandelen wordt de winst uitgekeerd van de suikeractiviteiten. Op aandelen van vóór 1 januari 2007 wordt bovendien een winstuitkering gedaan vanuit de overige activiteiten. Via een ingroeimodel zullen de rechten van alle aandelen in 2018 weer gelijk zijn. Deze afspraak was afgelopen twee jaar geregeld aanleiding tot discussies over de verschillen in rechten en plichten.

De ledenraad heeft in 2008 aan de raad van beheer gevraagd een oplossing te zoeken en deze lange periode zo snel mogelijk af te bouwen. Het is een ingewikkeld en intensief traject geworden. Door stap voor stap het proces te doorlopen zijn we tot een oplossing gekomen. Op 2 september is de ledenraad, bijna unaniem, akkoord gegaan met het voorstel van de raad van beheer. Eind oktober kunnen we het stuk afronden, door de bijbehorende statuten en reglementswijzingen te behandelen. We kunnen dan de ingroeiperiode waarschijnlijk verkorten naar 2012, of mogelijk zelfs 2011. De ingroeiperiode wordt pas daadwerkelijk verkort door een besluit van de raad van beheer op het moment dat de coöperatie daartoe de financiële mogelijkheden heeft.

De ledenraad kiest hiermee voor een oplossing, waaruit het vertrouwen blijkt dat de raad van beheer het ledenbelang op de juiste wijze zal afwegen. Dit laat zien dat een goed functionerende samenwerking tussen de geledingen van de coöperatie is gebaseerd op wederzijds vertrouwen.

Jos van Campen

Snellere ingroei nieuwe aandelen

Het belangrijkste agendapunt van de extra ledenvergadering op 2 september was het vervolg van de discussie over de verkorting van de ingroeiperiode voor nieuwe aandelen. Een grote meerderheid van de ledenraad is akkoord gegaan met de desbetreffende voorstellen van de raad van beheer.

Op basis van het huidige reglement delen de nieuwe aandelen (aandelen genomen na 31 december 2006) tot 2012 niet mee in het resultaat van de overige activiteiten. In de periode van 2012 tot en met 2017 wordt een klein deel van dit resultaat uitgekeerd op de nieuwe aandelen. Vanaf 2018 is er geen verschil meer tussen de oude en nieuwe aandelen.

Extra uitkering op oude aandelen

In de ledenraad is al enkele keren gesproken over een mogelijke aanpassing van het reglement om de oude en nieuwe aandelen eerder gelijk te trekken. De raad van beheer heeft zijn voorstel van mei verder uitgewerkt en onderbouwd. De raad streeft ernaar de ingroeiperiode te beëindigen in 2012 (indien mogelijk zelfs in 2011) in plaats van 2018. De telers met oude aandelen moeten

een compensatie ontvangen, indien de nieuwe aandelen eerder gaan meedelen in het resultaat van de overige activiteiten. De uitkering op de oude aandelen wordt daardoor immers lager. De compensatie geschiedt via een extra uitkering voor de telers met oude aandelen die gefinancierd moet worden uit incidentele baten. Vanwege de financieringsvoorwaarden, is de ruimte voor extra uitkeringen uit het gewone resultaat beperkt: normaal wordt al 50% van het resultaat uitgekeerd als ledentoeslag.

Uitgangspunt voor de extra uitkering op de oude aandelen is een resultaat van de overige activiteiten van 40 miljoen euro en een uitkeringspercentage van 50%. Een uitkering dus van 20 miljoen euro per jaar. Dit is een vergelijkbaar resultaat als in 2007, toen de uitkering uit de overige activiteiten € 6,- per ton bedroeg.

Als alle aandelen mee gaan delen in de uitkering van de overige activiteiten, zou op basis van deze uitgangspunten 7 miljoen per jaar in waarde overgaan van de oude naar de nieuwe aandelen. Hierop komt een toeslag van 25%. Per jaar verkorting van de ingroeiperiode wordt er daarom een bedrag van 8,8 miljoen euro uitgekeerd. Op de uit te keren bedragen wordt een discontering van 6% toegepast. Het uit te keren bedrag wordt met 6% verlaagd voor elk jaar dat het geld eerder wordt uitgekeerd.

Voordeel voor iedereen

Alle leden ontvangen meer geld op basis van deze voorstellen. De leden met oude aandelen ontvangen een ruime en vooraf vastgestelde extra uitkering, zonder risico te lopen ten aanzien van de werkelijke resultaten van de overige activiteiten.

Daarnaast blijven ze meedelen in de werkelijke resultaten van deze activiteiten. De leden met nieuwe aandelen gaan eerder meedelen in het resultaat van de overige activiteiten.

Een gelijke behandeling van alle leden kan verder een fiscaal voordeel voor de coöperatie en dus voor alle leden opleveren. De extra uitkering wordt gefinancierd door de coöperatie. Die komt daardoor wat krappert bij kas te zitten, maar door de financiering uit incidentele baten komt ze niet in de problemen. Een deel van het geld voor de extra uitkering is al gereserveerd. De rest moet nog in de komende jaren beschikbaar komen. Dit is nog wel een voorwaarde: als er geen extra geld beschikbaar komt, kan het ook niet extra uitgekeerd worden. Als het gaat om incidentele baten, heeft Cosun echter nog wel enkele ijzers in het vuur.

Met het geld dat nu beschikbaar is, kan al een verkorting doorgevoerd worden van 2018 naar 2015. Dit kan gebeuren via een aanvullende uitkering bij de eindafrekening van campagne 2009/2010. Het

extra uit te keren geld wordt verdeeld over de quotumbieten die in de huidige campagne geleverd worden op oude aandelen. Elk lid dat zijn toewijzing vollevert, ontvangt daarmee de maximale extra uitkering.

Nog geen zekerheid

Bovenstaande voorstellen zijn uitgebreid besproken in de vergaderingen van de kringbesturen en vervolgens in de ledenraad van 2 september. De ledenraad steunde de raad van beheer bij de vorige vergadering in mei in zijn streven om de verschillen tussen oude en nieuwe aandelen versneld weg te werken.

Er lag nog wel de vraag vanuit enkele kringen om een hoger toeslagpercentage op de extra uitkering voor de oude aandelen. Aan de andere kant lag er ook de oproep om de verschillen tussen de aandelen uiterlijk in 2012 op te heffen. De raad van beheer meende met zijn voorstel het best mogelijke evenwicht tussen deze opvattingen gevonden te hebben. Een hogere extra toeslag dan 25% is niet

mogelijk, zonder daarmee de streefdatum van 2012 in gevaar te brengen. Het overgrote deel van de ledenraad kon zich uiteindelijk vinden in het voorstel van de raad van beheer. Wegwerken van de bestaande verschillen op korte termijn vindt de ledenraad heel belangrijk. Zolang er echter nog geen zekerheid is dat het geld hiervoor ook beschikbaar komt, kan de raad van beheer geen zekerheid bieden dat er in 2012 geen verschil meer is tussen oude en nieuwe aandelen. De verkorting zal plaatsvinden in enkele stappen. Telkens als er daadwerkelijk ruimte voor is, zal de raad van beheer besluiten tot een extra uitkering op oude aandelen en daarmee de ingroeiperiode met een of meer jaar bekorten.

Aanpassingen in reglement nodig

De teksten van de benodigde wijziging in het reglement en enkele wijzigingen in de tekst van de statuten zijn reeds behandeld in de ledenraad van 2 september.

De aanpassingen worden formeel in stemming gebracht in de vergadering van 28 oktober. Gekoppeld aan de voorstellen voor een verkorting van de ingroeiperiode, is de tekst aangepast die bepaalt welke winsten in de vorm van een hogere bietenprijs aan alle leden wordt uitgekeerd. De winsten van de buitenlandse suikeractiviteiten blijven uitgekeerd worden op de oude aandelen. De winst uit de verwerking van rietsuiker (vorig jaar voor het eerst beproefd) in de Nederlandse fabrieken zal echter aan alle leden worden uitgekeerd. Dit onderscheid is alleen nog maar van belang, zolang er verschil is tussen oude en nieuwe aandelen. Als alles volgens plan verloopt, is dit verschil er vanaf 2012 niet meer.

Goede resultaten eerste halfjaar

Gezien de omstandigheden, zijn de resultaten van Cosun totaal in het eerste halfjaar goed te noemen. Sensus blijft ondanks de crisis groeien, al gaat de groei iets minder hard dan was voorzien. Ook Suiker Unie doet het tot op heden goed. Wel komen de suikerprijzen steeds meer onder druk te staan, ondanks de hogere prijzen op de wereldmarkt.

Bij Aviko doen de fritesbedrijven het goed. De omzet blijft op peil in een krimpemde markt. Onzeker is hoe de aardappelprijzen van de nieuwe oogst het resultaat zullen beïnvloeden.

De andere onderdelen hebben het moeilijk vanwege een teruglopende omzet. Unifine F&Bi, SVZ en Nedalco merken dat de afzet is teruggelopen. Er zijn daarom forse kostenbesparingen doorgevoerd. Alle bedrijven verwachten dit jaar toch met een positief bedrijfsresultaat af te kunnen sluiten.

Jan Willem van Roessel

Veel surplussuiker verwacht

De campagne verloopt tot nu op de meeste plaatsten zonder problemen. De opbrengsten stemmen optimistisch. De campagne is op 8 september van start gegaan met hoge suikergehaltes wat resulteert in veel surplussuiker. De vraag is of die geëxporteerd kan worden.

De kwaliteit van de bieten is zeer goed. Het suikergehalte is bijzonder hoog, zeker voor het begin van de campagne. De verwachting is dat een gemiddeld suikergehalte van meer dan 17,5% bereikt kan worden. De wortelopbrengst lijkt ook bovengemiddeld uit te komen, zodat de suikeropbrengst per hectare kan uitkomen op ruim 13 ton. De totale suikerproductie zal boven de 900.000 ton uitkomen, zodat de hoeveelheid surplussuiker ruim 100.000 ton zal zijn.

Campagnestart

Beide fabrieken van Suiker Unie hebben een redelijke campagnestart. Door enkele storingen hebben de fabrieken niet elke dag op volle capaciteit kunnen draaien. Met name fabriek Vierverlaten is minder goed gestart dan we gewend zijn. Toch is de suikerproductie in de eerste 2 weken slechts 4 % onder plan.

De levering van bieten aan de fabrieken in Appeldorn en Jüllich is op 15 september begonnen. Daar worden samen dagelijks circa 3.000 ton bieten voor Suiker Unie verwerkt. Dat levert dagelijks ongeveer 500 ton suiker op.

Surplussuiker

Het quotum van 805.000 ton vol produceren is ruim vijftien weken werk. Tegen de Kerst is dat gerealiseerd. Volgens de verordeningen in de Europese suikerregeling moet suiker als surplussuiker worden beschouwd, als meer dan het quotum

geproduceerd is. De huidige Europese regels voorzien pas in de mogelijkheid van export van surplussuiker, nadat een onderneming deze ook geproduceerd heeft. Zeker nu er veel surplussuiker verwacht wordt, is dat een knellende regel.

Vele suikerondernemingen en landbouw-ambtenaren in Europa hebben al veelvuldig bij de Europese Commissie erop aangedrongen deze regels te versoepelen. De wens is om surplussuiker te mogen leveren voor de datum dat het quotum volgeproduceerd is. Dit is momenteel vooral interessant, omdat de prijs op de wereldmarkt relatief hoog is. De hoop is er nu op gevestigd, dat de Commissie in oktober met een voorstel hieromtrent komt. Dat is weliswaar erg laat, maar beter laat dan nooit. Ook wordt aangedrongen op verruiming van het exportvolume voor het pas begonnen verkoopjaar, dat loopt van 1 oktober tot 30 september 2010. Nu mag er slechts 650.000 ton geëxporteerd worden, terwijl de afspraken in het kader van het WTO-akkoord ruimte bieden aan bijna het dubbele. Ook hier moet de Commissie tijdig maatregelen nemen om ondernemingen de kans te bieden om in de behoefte op de wereldmarkt te voorzien.

Toewijzing 2010

Evenals vorig jaar, informeert Suiker Unie de teler al in de herfst over de toewijzing voor het komende jaar. De telers kunnen hiermee dan rekening houden bij de bouwplansamenstelling. Deze maand ontvangt elke teler de voorlopige toewijzing 2010. Deze is gebaseerd op het volleveren van de toewijzing in 2009. Voor de meeste telers zullen van de laatste vijf jaren de jaren 2005, 2008 en 2009 toewijzingsjaren zijn. Telers die dit jaar minder dan de vangnetgrens van 85% van de toewijzing leveren, zullen een lagere toewijzing krijgen.

De toewijzing is voorlopig. Als er suiker individueel of collectief wordt doorgeschoven, komt dit in mindering op de toegewezen hoeveelheid te leveren quotumbieten van 2010. In december krijgen telers samen met de bietenzaadbestelling en de leveringsovereenkomst voor 2010 nadere informatie over de toewijzing voor 2010.

Tarreerlokaal

Effectieve controle ten behoeve van de leden

De weging van elke vracht, de monsternamen en de monsteranalyse zijn belangrijk, omdat ze direct van invloed zijn op de eindafrekening van de bieten. Daarom is er dagelijks controle op de uitvoering van deze werkzaamheden.

Sinds campagne 2008/2009 werkt Suiker Unie met één tarreerlokaal waar alle monsters worden verwerkt. Dit staat in Dinteloord. Leveringen aan de fabriek in Vierverlaten worden daar via een Rüpro bemonsterd. Deze monsters gaan op transport naar Dinteloord en worden daar direct verwerkt.

Over de totale campagne is sprake van 171.000 monsters op 180.000 leveringen. Samenladingen worden gewogen, maar niet bemonsterd. Voor deelvrachten worden de kwaliteitsgegevens gehanteerd van het gemiddelde van de totale levering van betreffende leverancier.

Net als de suikerfabrieken, draait het centrale tarreerlokaal in Dinteloord 7 dagen per week, 24 uur per dag. De cichoreimonsters van Sensus worden hier ook verwerkt en wel op een aparte lijn. Gemiddeld verwerkt het tarreerlokaal 1.200 tot 1.300 bietenmonsters per dag.

Route

De bemonstering gaat als volgt. De vrachtauto wordt bruto gewogen. Van de lading wordt met de Rüpro één monster gestoken. De plaats waar het monster

gestoken moet worden, is bepaald door de computer. Het monster (circa 40 kilogram) wordt opgezakt, van een barcode voorzien en verzameld in een container als tussenopslag.

De verwerking van de monsters start met een brutoweging. Van hieruit gaat het monster naar de wasmolen. De standaard wastijd is 75 seconden. De man die de brutoweging uitvoert en tevens de barcode van het monster inleest, bepaalt aan de hand van het monster of er sprake moet zijn van een kortere (voor zandbieten 60 seconden) of langere wastijd (voor extreem vuile bieten, 85 seconden).

Na het wassen vindt via beeldanalyseapparatuur (3 foto's per monster) de bepaling plaats van het percentage koptarra. Er wordt niet meer nagekopt. Wel is er controle op groene delen, rotte bieten, bevroren bieten, stenen en kleiballen. De schouwer verwijdert alles wat geen biet is uit het monster. Indien nodig, krabt hij de wortellijsten van de bieten schoon. Vervolgens gaat het gewassen monster naar de nettoweging en daarna naar de zaagmolen. Daar wordt via het inzagen van bieten brij gemaakt. Op deze bietenbrij wordt volledig automatisch een interne kwaliteitsanalyse uitgevoerd. Alle analyseresultaten (kop- en totaaltarra, suikerpercentage en de gehalten aan Na, K, en alpha-amino-N) zijn nu bekend en worden in het administratiesysteem aan het monster gekoppeld en via de barcode aan de gegevens van de leverancier.

Regelmatig controle

Voor de start van de campagne is het tarreerlokaal door het IRS volgens een vooraf opgesteld protocol uitgebreid gecontroleerd. Ook tijdens de campagne voert het IRS dezelfde controles uit om na te gaan of de monsternamen en analyse van bietenmonsters worden uitgevoerd conform de voorschriften. Om de betrouwbaarheid van de twee tarreerlijnen te testen zijn voor de campagne twee zoge-

Controle op de schouwbank

heten ringproeven uitgevoerd. In principe worden de monsters op één lijn verwerkt. Er is altijd een tweede lijn stand-by voor het geval er problemen zijn met de lijn waarop de monsters worden verwerkt. Met de ringproeven wordt nagegaan of de tarreerlijnen analyseresultaten laten zien binnen de daarvoor afgesproken betrouwbaarheidsmarges. Over de uitkomst rapporteert het IRS aan de directie van de agrarische dienst en de raad van beheer. Iedere wacht (ploeg) voert standaard controles op de meetapparatuur uit. Zo wordt de suikeranalyse meerdere keren per dag geïkt en ook de fotocamera die de koptarra meet, wordt getest. Eén keer per week wordt een uitgebreidere controle uitgevoerd waarbij de Rüpro nagemeten wordt.

Het dagelijks toezicht op de werkzaamheden in het tarreerlokaal gebeurt door de agrarische dienst. Medewerkers van het secretariaat van de raad van beheer bezoeken minstens één keer per week onaangekondigd het tarreerlokaal en controleren of afgesproken protocollen worden uitgevoerd en zien tevens toe op de uitvoering van de werkzaamheden. Van deze controlebezoeken wordt een rapportage opgesteld voor de ledenraad. Iedere campagne bezoeken vertegenwoordigers van de diverse kringbesturen ook het tarreerlokaal om een indruk te krijgen van de werkwijze en de uitvoering van de afgesproken controles.

Dirk Jan Kemp Hakkert

Monsternamen met Rüpro

Goede ervaring met Betacal in kalkrijk Flevoland

“Ongelofelijk hoe gemakkelijk de grond breekt”

René Visser (43) runt sinds 2000 een akkerbouwbedrijf van bijna 60 hectare aan de Hoekwantweg in Biddinghuizen. Het bedrijf van de familie Visser in de Haarlemmermeer moest plaatsmaken voor de uitbreiding van Hoofddorp. Visser heeft op beide bedrijven goede ervaring opgedaan met Betacal.

René werkt in maatschap met zijn vader. Van het oorspronkelijke bedrijf (32 ha), waarmee zijn opa ooit gestart was, heeft de vader van René nog een paar hectare en de bedrijfsgebouwen over. Hij gaat er creatief mee om. Vorig jaar nog besloot de 68-jarige in overleg met zijn zoon de acht jaar oude Laverda-combine in te ruilen, de combine van het Flevolandse bedrijf te gebruiken in de Haarlemmermeer en voor Flevoland een spiksplinternieuwe New Holland CX-maaidorser met een 6-meter maaibord aan te schaffen. René: “We willen niet met de wielen over het zwad rijden. Met een verlengde lospijp op de combine kunnen we rijdend lossen. Om efficiënt te werken, maar ook voor de grootpakkers, is het een mooie maat.” De investering bedroeg meer dan twee ton.

Bouwplan

Het bouwplan in Biddinghuizen bestaat uit 22 hectare (inclusief 7 ha huurland) consumptieaardappelen (Ramos en Bintje), 20 ha wintertarwe, 7 ha graszaad, 13,5 ha suikerbieten (Coyote en Emilia) en 4,5 ha zaauijen.

Het bouwplan is enigszins afgestemd op de andere tak van het bedrijf: het loonwerk. “Het moet in de arbeidsfilm passen”, zegt René hierover. Om deze reden, maar ook omdat het niet zo goed bij hem past, teelt hij geen intensieve gewassen. Omdat het loonwerk vóór gaat, ervaart hij dat het werk op zijn akkerbouwbedrijf soms een beetje op het tweede plan komt. René: “Mijn opa reed vroeger rond met een dorskast. Nu is het onze lust en ons leven om met het combineren en stropersen bezig te zijn. Wij zijn echt mensen van boven de grond.”

Behalve combineren, doet René loonwerk in bietenrooien, bietenzaaien en spuiten. Daarnaast handelt hij in stro. “Ik weet nog goed wat ik zei toen het bedrijf in de Haarlemmermeer werd

verkocht: Ik wil graag zo'n groot bedrijf terughebben, dat ik geen loonwerk ernaast hoeft te doen.” Dat werd echter al zeer snel als een groot gemis ervaren.

Mooi vallende en bewerkbare grond

De suikerbietenteelt heeft René volledig in eigen hand. Hij zaait al een aantal jaren met een Monopil-zaaimachine. “Vroeg zaaien is heel belangrijk om een hoge opbrengst te behalen. Een voordeel is ook dat ik zo het goede zaaimoment beter kan bepalen. Ik probeer de grond in zo weinig mogelijk werkgangen zaaiklaar te leggen om de goede structuur te behouden.” Dit laatste aspect loopt als een rode draad door de hele bedrijfsvoering.

De bieten staan er dit jaar goed op. Ze zijn twee keer apart gespoten met bitterzout om er meer kleur op te krijgen. De derde keer is gelijktijdig gespoten met de bladvlekkenziektebestrijding van eind juli. De oogst wordt met een Riecam rbm 230 met tussenbunker uitgevoerd. Een relatief lichte machine ten opzichte van de huidige generatie zware bietenrooiers.

De bodem op het bedrijf is tussen de 45 en 55% afslibbaar en heeft een organisch stofgehalte van 3,5%. Het koolzure kalkgehalte is 7%. Visser doet er alles aan om deze cijfers op niveau te houden. Op grond van de goede ervaringen met Betacal op het akkerbouwbedrijf in de Haarlemmermeerpolder en geluiden uit Flevoland dat de grond steeds moeilijker bewerkbaar wordt, gebruikt hij hiervoor Betacal.

René: “Als jonge jongen heb ik in de Haarlemmermeer in loonwerk op heel veel bedrijven geploegd. Daar kon je goed zien dat de grond verschilt van bedrijf tot bedrijf en wat het effect is van Betacal. Bij telers die 25, 30 jaar lang Betacal hadden gebruikt, viel de grond veel mooier en was hij gemakkelijker bewerkbaar.”

Betacal in de Flevopolder

"In Flevoland zit weliswaar veel kalk in de grond in de vorm van schelpen, maar deze is niet goed opneembaar. Je moet meer vrije calcium hebben", vertelt René. Over een periode van tien jaar heeft hij inmiddels zeven keer ongeveer per hectare 20 ton Betacal uitgereden. Na de tarweoogst en vóór de bietenoogst uit. René: "Vorig jaar kwam het niet uit in verband met de bemestingsperikelen, omdat maïs werd gezaaid en mest werd gebruikt."

Door de sluiting van de fabriek te Groningen is er dit jaar voor het eerst geen carbokalk beschikbaar. René heeft daarom Betacal Flow besteld met een extra hoeveelheid magnesium erin. De zogenaamde Mg-plus. De natriumdeeltjes die het stugge karakter van de bodem veroorzaken, worden door de Mg-deeltjes verdrongen en gebonden aan het kleihumuscomplex. René heeft zich hierin laten adviseren door een adviseur van de Agrarische Unie. Andere kalkmeststoffen wil hij niet gebruiken. Dat heeft te maken met het gevoel. "Ik heb niets met gips en brandkalk", vertelt hij. Het gebruik van kalk is een investering waarvan het effect na enige tijd pas goed zichtbaar is, benadrukt René. "Met een machine ga je meteen vooruit, maar met de grond zie je het effect pas later. Dat kan soms een generatie duren." Wat hem met Betacal het meest is bijgebleven, is het effect op de plekken op de kopakkers waar het zes jaar geleden is gestort. "Ongelofelijk hoe gemakkelijk de grond daar breekt met het ploegen."

Peter Koopmans

René Visser

Betere bodem

Voor een goede bodemstructuur moet het kleihumuscomplex bezet zijn met 65–80% calcium-ionen, 12–15% magnesium-ionen, 3–5% kalium-ionen en 1–3% natrium-ionen. Niet alleen de grootte en de bezetting van het kleihumuscomplex is belangrijk voor een optimale bodemstructuur, maar ook de hoeveelheid in bodemvocht oplosbaar calciumcarbonaat. Met voldoende calciumcarbonaat is onder andere minder energie nodig om de grond te bewerken. Het speelt samen met lutum, organische stof en pH ook een belangrijke rol bij de bodemstabiliteit: een tekort kan leiden tot meer slomp, dus minder lucht in de bodem.

Bodemleven

Een goede bodemvruchtbaarheid staat of valt met bodemleven. Voldoende lucht (25% van bodemvolume) en voedsel (bijvoorbeeld bacteriën, schimmels en organische stof) zorgen voor een goede ontwikkeling van bodemleven. Door een goed bodemleven wordt voldoende koolzuurgas geproduceerd. Het speelt een essentiële rol bij een aantal chemische processen, waarbij calciumcarbonaat wordt gevormd of juist wordt opgelost. Een goede bodemvruchtbaarheid komt dus tot stand, als er een goede verhouding is tussen chemie, biologie en fysiologie van de bodem.

Verbetering bodemstructuur

Op veel (jonge) zeekleigronden zien we nogal eens, dat het kleihumuscomplex te laag bezet is met magnesium-ionen. Bovendien is de hoeveelheid oplosbaar calciumcarbonaat onvoldoende, maar meer nog is het bodemleven zeer matig. Dit leidt ertoe dat de bodemvruchtbaarheid vaak onvoldoende is. Om dit te verbeteren is het raadzaam om meststoffen te gebruiken, die bodemleven stimuleren en gemakkelijk oplosbaar magnesium en calcium aanvoeren. Verschillende onderzoeken tonen aan (o.a. het NMI-rapport van november 2008), dat vooral Betacal-MgPlus, brandkalk en sommige fijne mergelkalkmeststoffen de meeste toegevoegde waarde voor verbetering van bodemstructuren hebben.

Louis Nannes (Agrarische Unie)

Telers enthousiast over nieuwe methode

Betacal uitrijden met sleepslang spaart structuur

Betacal Flow kan prima uitgereden worden met een sleepslang. Mestdistributeur Joop van Leijsen uit Poortvliet heeft er goede ervaringen mee opgedaan. Van Leijsen is een pionier op dit gebied.

”Betacal met een sleepslang verspreiden is goedkoop”, aldus Joop van Leijsen. ”De sleepslang wordt alleen gebruikt voor het uitrijden van mest, maar dat stopt 15 september. Veelal is er na die datum nog bemestings-ruimte over om die op te vullen met Betacal. Door de sleepslang te gebruiken voor het uitrijden van Betacal Flow, kun je zo’n werktuig rendabeler maken. Ik hoef daarom bij de teler geen extra kosten door te berekenen voor de verspreiding”, vertelt hij. Hij is er van overtuigd dat vrijwel elke loonwerker die een sleepslagmachine heeft dit bij zijn klanten kan toepassen.

Beter te doseren

Van Leijsen vervolgt: ”Wanneer je een structuurverbeteraar, zoals Betacal, wilt toepassen, kun je dit het beste doen op een manier die de structuur spaart. Dus met een lage bandenspanning (0,5 bar) en met relatief licht materiaal. Dat kan met zeer lichte machines, omdat de Betacal niet hoeft te worden ingewerkt en daar-

door kan op een zeer lage bandenspanning worden uitgereden. Met een sleepslang kun je het bovendien tot ver in het najaar uitrijden. Omdat de machine niet zwaar is, kan het onder nattere omstandigheden met behoud van de bodemstructuur nog goed worden verspreid. Bovendien kan met dit systeem prima over groenbemesters worden uitgereden.” Betacal is met de sleepslang goed te verspreiden, is de ervaring van Van Leijsen. ”Omdat Betacal Flow goed te verpompen is, is het ook goed gedoseerd uit te rijden. Doseren doe je door de rij-snelheid aan te passen.”

De aanvoer van de Betacal is geen probleem. Van Leijsen regelt zelf het transport. ”Meestal kunnen we binnen enkele dagen na de bestelling verspreiden.”

Telers positief

Van Leijsen heeft vorig jaar voor het eerst Betacal uitgereden met een sleepslang. De telers waren zeer enthousiast. ”Het werkt snel. En je kunt ook verspreiden in

kleinere hoeveelheden. Met het oog op de hoeveelheid fosfaat in de bodem kan dat voordelig zijn”, zegt hij.

Ook op Schouwen-Duiveland hebben telers vorig jaar de voordelen van het uitrijden met sleepslangen ontdekt. Hier heeft loonwerker Wilco van der Maas het systeem toegepast. Wilco: ”Het einde van het mestseizoen sluit perfect aan op de periode dat Betacal Flow uitgereden kan worden. Het transport en het uitrijden worden bij ons door één man geregeld. Dat sluit dus goed op elkaar aan. De telers waren erg positief. Er was geen structuurbederf en de Betacal was goed verdeeld. Om het systeem verder te perfectioneren, wordt overwogen een speciale verspreidingsbalk voor Betacal Flow te ontwikkelen die aangesloten kan worden op het sleepslangensysteem.

René van den Eijnden

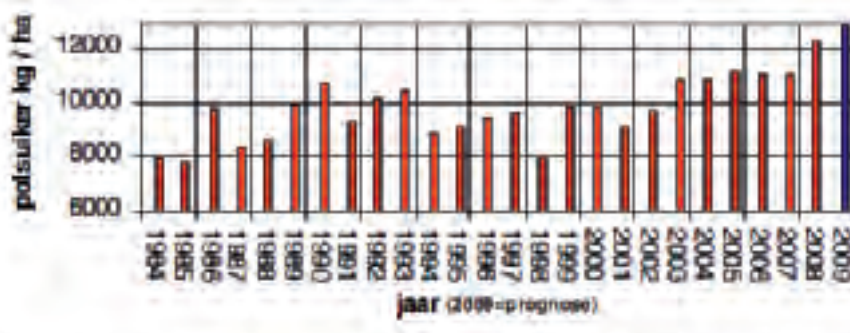

Weinig blad, veel biet

Zeer hoog suikergehalte maakt campagne bijzonder

Niet eerder kwam het voor dat in de tweede week van september de gemiddelde opbrengst rond de 70 ton met een suikergehalte van rond 17,5% ligt. De WIN van 91,3 wijst op een uitstekende bietkwaliteit.

Ontwikkeling suikeropbrengst

De start van de bietenoogst verloopt prima. De droge omstandigheden bij het bietenrooien resulteren in een tarrapercentage van slechts 10%. Op plaatsen met een zeer droge bodemgesteldheid moet de rooisnelheid worden aangepast om te voorkomen dat de oogstverliezen toenemen. Bientelers op de zware kleigronden kunnen profiteren van deze gunstige situatie. De tarraverrekening zal daardoor aanzienlijk lager uitvallen. De verwachte gemiddelde suikeropbrengst per hectare van ruim 13 ton overtreft het record van afgelopen jaar.

Franse groeiomstandigheden

Het groeiseizoen is voor de suikerbieten erg gunstig geweest. Zowel de temperatuur als de hoeveelheid zonnestraling is hoog geweest. Het aantal zonne-uren in de afgelopen zomer was meer dan 700, ruim 100 uur meer dan normaal. Veel zonlicht betekent over het algemeen, dat de bieten minder loof ontwikkelen. Op veel percelen in Nederland lijkt de loofontwikkeling erg veel op wat we normaal in Frankrijk zien. In Noord-Holland, het zuiden en vooral het zuidoosten is het relatief droog. Op percelen in vooral het zuidoostelijk zandgebied is daardoor groeistagnatie ontstaan.

Stikstofgebrek?

Telers vragen zich af of de soms erg lichte

kleur van de bieten duidt op een gebrek aan stikstof. Bij relatief droge omstandigheden voor de bieten is er minder stikstof beschikbaar. Na een regenperiode komt deze alsnog beschikbaar en zal de lichte bladkleur meestal weer verdwijnen. Op praktijkniveau is er een discussie gaande of we met de stikstofbemesting nog op het goede spoor zitten. Dit jaar heeft het IRS weer enkele proefvelden aangelegd om een antwoord te geven op de vragen over de stikstofbemesting.

Stijgende suikeropbrengst

Heel bijzonder voor Nederland is het hoge suikergehalte. Normaal gesproken neemt het suikergehalte tot half november toe met 1 tot 1,5%. De vraag is of dat dit jaar ook zo zal uitpakken. Er komt een periode dat het regenachtiger wordt. Hoe zal de groei zich dan ontwikkelen? Vooral nog wordt ervan uitgegaan dat de toename van de suikeropbrengst gedurende het seizoen niet erg zal afwijken van het normale patroon. Over het algemeen staan de bieten er erg gezond op. Naast de prima weersomstandigheden, spelen enkele andere factoren een rol die leiden tot de voortdurend stijgende suikeropbrengsten, zoals de verbetering van de

rassen. Juist in 2009 blijkt het voor veel telers een goede keuze te zijn geweest om bietencystealtjeresistente rassen in te zetten. De eerste praktijkervaringen met de nieuwste resistente rassen lijken erg positief.

Bieten gezond houden

Met het sinds jaren krimpemde bietenareaal, selecteren telers bewuster hun bietenpercelen op een goede bodemkwaliteit. Er is meer aandacht voor het in stand houden van de bodemconditie. Niet in de laatste plaats speelt de algemene aandacht voor het bestrijden van de bladschimmels een belangrijke rol. Op bijna alle percelen wordt minimaal een keer gespoten, op vele twee of zelfs drie keer. Het blijkt belangrijk te zijn de bieten gezond te houden tot ze worden geoogst. Als bietenblad schade door bladschimmels oploopt, neemt de suikeropbrengst in oktober en november niet of nauwelijks meer toe. Het suikergehalte kan zelfs dalen door hergroei van het blad. Als het bladapparaat gezond is kan de groei, afhankelijk van de weersomstandigheden, tot eind november doorgaan. De langere campagne betekent dat de bieten gemiddeld later worden geoogst. Ook langer doorgroeien heeft effect op de gemiddelde suikeropbrengst.

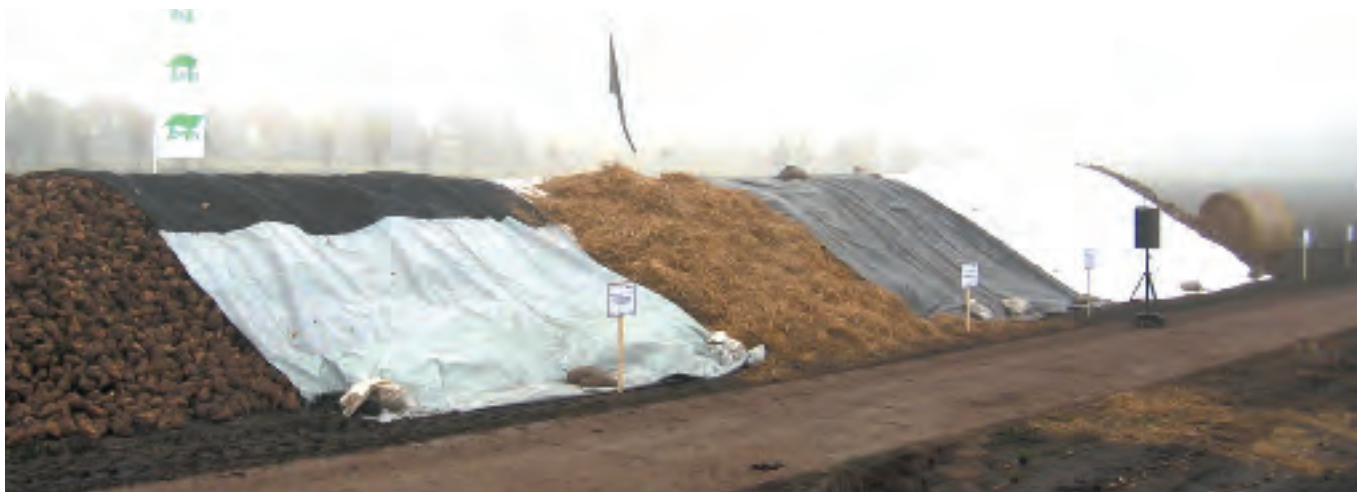
Pieter Broijmans

Franse groeiomstandigheden: weinig blad en veel biet

Bieten op tijd rooien en koel en vorstvrij bewaren

De lange bietencampagne houdt in dat een deel van de bieten pas laat kan worden geleverd. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan de opbrengst in november bij een gezond bladapparaat nog in meer of mindere mate toenemen. De gunstige rooiomstandigheden nemen echter af en de vorstkansen toe. Het devies is: rooi onder gunstige omstandigheden voordat de vorst toeslaat. Bewaar de bieten vervolgens vorstvrij, maar zorg voor voldoende ventilatie bij hoge temperaturen.

Van links naar rechts: niet afgedekt, CSV-bietendoek, vliesdoek (TopTex) met stro en daarnaast is deze combinatie afgedekt met plastic. Als laatste alleen vliesdoek dat er bij lange bewaring voor zorgt dat de bieten droog blijven, met als gevolg een betere kwaliteit bieten bij aflevering. Vliesdoek biedt echter onvoldoende bescherming tegen vorst.

De campagne zal tot half januari doorlopen. Hierdoor zal een deel van de bieten pas laat kunnen worden geleverd. Het bewaren van de bieten met weinig bewaarverliezen is goed mogelijk. Het vraagt echter wel de nodige aandacht van de teler tijdens de oogst, bij de aanleg van de hoop en tijdens de bewaarperiode. Een veel gestelde vraag is: 'Wat is het ideale moment om de bieten te rooien die ik pas in januari kan leveren?' Vervolgens rijst de vraag: 'Welke maatregelen zijn nodig voor een optimale bewaring?'

Rooien

De afgelopen jaren is gebleken dat bij bieten met een gezond bladapparaat de

opbrengst in november nog aanzienlijk kan toenemen. Dit is uiteraard afhankelijk van de weersomstandigheden. Een belangrijk punt bij de overwegingen om te rooien, is het toenemend risico op slechte rooiomstandigheden en vorst. In figuur 1 is te zien dat de kans op vorst vanaf begin november aanzienlijk toeneemt.

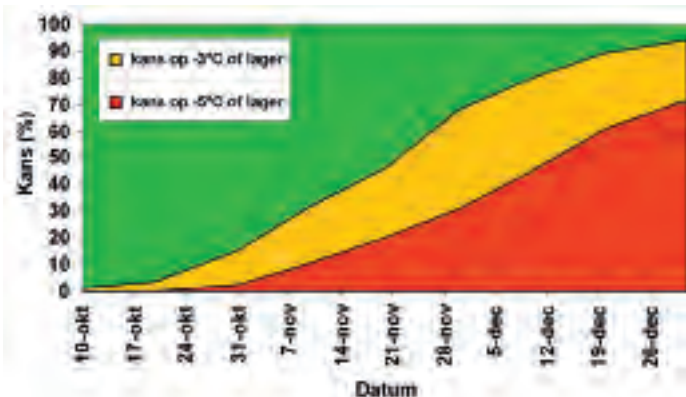
Door vorst aangetaste bieten kunt u niet bewaren. Laten de weersomstandigheden en de grond het toe om later te rooien, dan kan dat nog extra opbrengst geven. Houd er wel rekening mee dat door slechte rooiomstandigheden, de bieten extra beschadigen, waardoor de bewaarverliezen aanzienlijk kunnen toenemen.

In 2007/2008 voerde het IRS een proef uit, waarbij het een deel van de bieten tot 20 februari 2008 in het veld liet staan en een ander deel van de bieten eind november rooide en bewaarde.

In januari was het verschil in suikeropbrengst tussen de bieten in de hoop en de vers gerooide bieten verwaarloosbaar, terwijl het suikergehalte in het veld lager was. Bij de rooiing in februari was het suikergehalte en de suikeropbrengst van de bieten in het veld aanzienlijk lager dan van de bieten die vanaf eind november in de hoop lagen (zie figuur 2).

Bij een vergelijkbare proef met bieten in het veld tijdens de afgelopen winter overleefden de bieten de vorstperiode in

Figuur 1. Kans dat de temperatuur onder -3°C en -5°C is geweest in De Bilt (Bron: KNMI).

Rubriek onder verantwoordelijkheid van IRS

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400 Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Jurgen Maassen

december 2008/januari 2009 niet. Ze vrozen kapot in de grond. Een goed uitgangspunt is dan ook rooien voor half november. Onder gunstige weersomstandigheden (zonnig, droog en warm) kan het zin hebben om bieten tot eind november in het veld te laten staan. Rooien na eind november geeft extra risico, zonder dat daar een eventuele meeropbrengst tegenover staat. Goed ontbladerde, licht gekopte bieten met weinig beschadigingen hebben de laagste bewaarverliezen. Rooi dus onder gunstige omstandigheden en let erop dat de bieten geen bladresten meer bevatten. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, geven diep gekopte bieten geen lager suikerverlies tijdens bewaren. Kop dus niet te diep, want dit geeft extra opbrengstverlies. Let erop dat u bij het rooien en reinigen de grond zoveel mogelijk verwijderd, waarbij de bieten niet te veel beschadigen. Aanhangende grond vermindert de ventilatie in de hoop, waardoor de temperatuur eerder kan oplopen. Dit moet u zoveel mogelijk vermijden. Iedere tien graden temperatuurstijging in de hoop geeft een verdubbeling van de suikerverliezen!

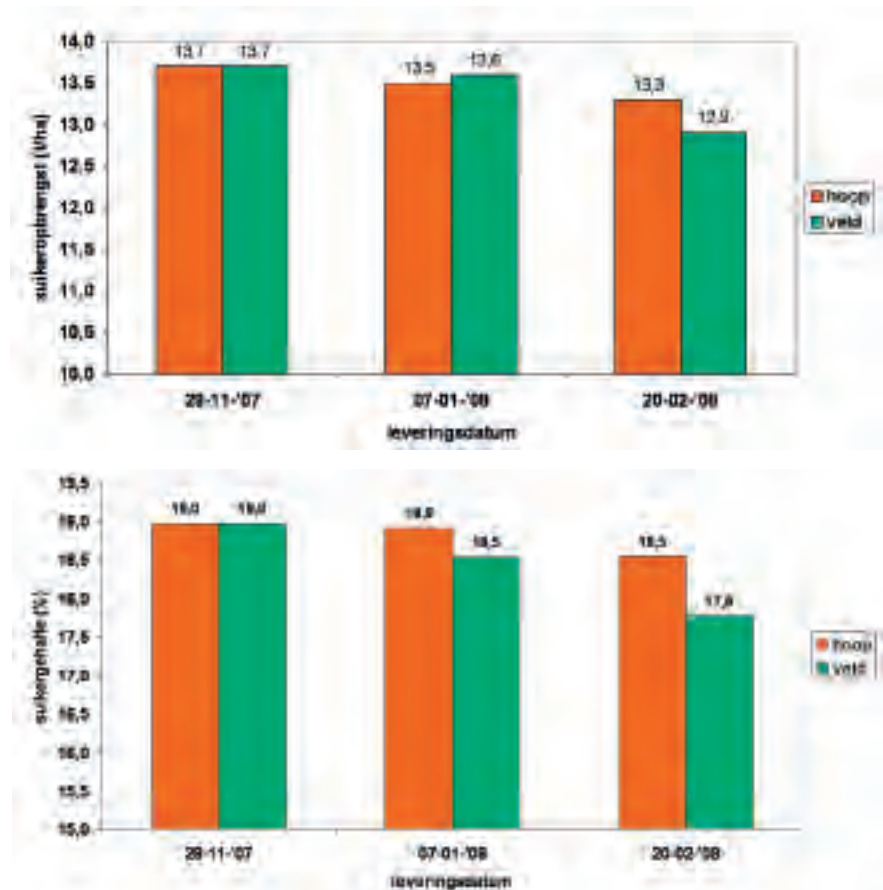
Aanleg bewaarhoop

De bewaarhoop moet men aanleggen op een vlakke, liefst verharde, ondergrond. De benodigde oppervlakte is ongeveer 50 m² per hectare bieten. Om te voorkomen dat de temperatuur in de hoop oploopt, is voldoende ventilatie noodzakelijk. Dit kan door de hoogte van de hoop te beperken tot maximaal 2,5 meter.

Suikerbiet signalen

Beschadiging kost suiker

Rij met de kipwagen rustig tegen de voet van de hoop (zie foto) en kiep daarna. Hard met de kipper in de bietenhoop rijden, geeft onnodige beschadiging en leidt tot bewaar-/suikerverliezen. Zie voor deze en andere signalen het boek Suikerbietsignalen voor een optimale suikeropbrengst.

Figuur 2. Vergelijking van de suikeropbrengst (boven) en het suikergehalte (onder) op het veld en in de hoop.

Voorkom dat de kipper bieten bij het storten beschadigt. Houd bij de aanleg alvast rekening met de mogelijkheid om de bieten tegen vorst te kunnen beschermen.

Bewaren: vorstvrij, koel en droog

De werkzaamheden tijdens bewaren moeten erop gericht zijn om de bieten zo koud mogelijk, maar wel vorstvrij te bewaren. Dit betekent alleen afdekken bij vorst of permanent afdekken met materiaal

dat voldoende ventileert, bijvoorbeeld polypropyleen vliesdoek (TopTex). In het laatste geval is het belangrijk dat u het afdekmateriaal niet te vroeg aanbrengt. In het begin van de bewaring produceren de bieten namelijk extra warmte. Onder relatief warme omstandigheden kunt u het beste 1 à 2 weken wachten, voordat u het materiaal op de hoop legt. Aanbrengen van vliesdoek op dak- of bolvormige hopen zorgt ervoor dat het regenwater van het vliesdoek afloopt, waardoor de bieten droog blijven. Dit is gunstig om bewaarschimmels te voorkomen. Nadeel is dat vliesdoek onvoldoende bescherming geeft bij vorst. Een goede methode om al bij aanleg van de hoop een betere vorstbescherming te hebben, is het gebruik van keerwanden. Pakken stro zijn hiervoor prima geschikt. Eventueel kunt u de zij-kanten van de hoop onder het vliesdoek voorzien van ander winddicht materiaal, bijvoorbeeld noppenfolie. Is de hoop onafgedekt of alleen met vliesdoek, houd dan de weersvoorspellingen in de gaten en let op de Vorstwaarschuwingsdienst. Komt er een vorstperiode aan, dan moet u de hoop op tijd afdekken met winddicht materiaal, zoals landbouwplastic. Voorkom in alle gevallen dat de bieten bevriezen.

Toon Huijbregts

Vorstwaarschuwingsdienst campagne 2009

Bieten op tijd rooien en vorstvrij bewaren levert geld op. De vorstwaarschuwingsdienst attendeert op het afdekken van bewaarhoppen. Deze komt tot stand via een samenwerking tussen WeerOnline en het IRS.

Code	Weersituatie	Advies
A	Geen vorst van betekenis en ook geen verwachting van een vorstperiode.	Geen vorstbeschermende maatregelen Bietenhopen moeten kunnen ventileren. Dus ook van volledig afgedekte hoppen het afdek materiaal geheel of gedeeltelijk verwijderen na een vorstperiode.
b	Verwachting van een vorstperiode binnen 5 dagen, waarbij de gemiddelde etmaaltemperatuur tenminste 2 opeenvolgende dagen onder 0°C op 1,5 meter hoogte ligt.	Bietenhopen afdekken! Binnen enkele dagen wordt een vorstperiode verwacht. Om de warmte in de hoop te houden, moeten de bieten nu al worden afgedekt.
B	Gedurende minimaal 3 uur -1°C of lager op 1,5 meter hoogte en/of gedurende minimaal 3 uur aan de grond -3°C of lager.	Bietenhopen afdekken! Bij de huidige weersituatie waarin vorst zal voorkomen, moeten de hoppen zo spoedig mogelijk afgedekt worden.
C	Bij 2 of meer dagen gedurende minimaal 3 uur -6°C of lager op 1,5 meter hoogte.	Extra afdek materiaal aanbrengen! Bij de heersende vorstsituatie moet op de afgedekte hoop extra isolatiemateriaal worden aangebracht (bijvoorbeeld stro of pallets of iets dergelijks en daarover een tweede laag plastic).

Het bewaaradvies suikerbieten is vanaf 1 oktober tot het einde van de campagne te raadplegen via:

De WeerOnline Weertelefoon:
0900-1234577
(60 eurocent per minuut)

Kies menuoptie 8 (bewaaradvies suikerbieten); www.irs.nl - kies 'meer weer'.

De berichten via de WeerOnline Weerlijn gelden voor de komende nacht. De periode loopt van 12.00 uur tot 12.00 uur de volgende dag. In het hoofdmenu kiest u 8. Hierna worden de vier cijfers van uw postcode gevraagd.

Op internet kan de verwachting voor vijf dagen bekeken worden. Op de internetsite wordt gewerkt met regio's, zie voor de regio-indeling het landkaartje.

De vorstwaarschuwingsdienst geeft berichten over vorstgevaar en de noodzaak tot het afdekken of opengooien van bietenhopen. Ook dit jaar werkt het IRS samen met WeerOnline.

De weersituaties waarbij afdekadviezen worden gegeven, zijn vorig jaar iets aangepast.

Het houdt nu ook rekening met de periode dat een bepaalde temperatuur (vorst) aanhoudt. Hierdoor wordt minder snel advies gegeven om af te dekken. Dit betekent wel dat bij een afdekadvies de kans ook groot is dat er daadwerkelijk vorstschade optreedt als niet wordt afgedekt. Het is dus nog belangrijker om de adviezen op te volgen. Op tijd afdekken beperkt de kans op directe bevroering. Bovendien houdt het de warmte in de hoop als een vorstperiode voorspeld wordt. Echter, ook het weer tijdig openleggen van (de nok van) de hoop bij hogere temperaturen is belangrijk. Anders loopt de temperatuur in de hoop te hoog op, waardoor de suikerverliezen heel snel toenemen.

**Jurgen Maassen en
Toon Huijbregts**

Handige tips voor bewaring

Een goede bewaring van de suikerbieten is van groot belang voor teler en industrie. Bij het nemen van

de juiste maatregelen beperkt u de suikerverliezen en vorstschade. Een deel van de bieten moet na de oogst langer worden bewaard. Suiker Unie en IRS hebben daarom nuttige aandachtspunten samengevat in de folder 'Bieten bewaren' die u vorig jaar als bijlage bij Cosun Magazine aantrof. Heeft u deze folder niet bewaard, dan kunt u hem op www.irs.nl/pagina.asp?p=1851 vinden.

Oogsten wat gegroeid is

Het oogsten is een van de belangrijke werkzaamheden van de suikerbietenenteelt. Het is de kunst om alle in het veld gegroeide suiker af te leveren. Onder de juiste omstandigheden rooien en het beperken van bietverliezen kan tot tien procent meer tonnen opleveren. De grote winst zit onder andere in een betere afstelling van de rooier. Let hierbij op kopwerk, puntbreuk en verlies van hele bieten.

Wel kop, geen groen

Kop niet te diep, maar verwijder wel al het blad. Het IRS adviseert u de suikerbieten zodanig te ontbladeren en te koppen dat maximaal 5% bladsteelresten langer dan 2 cm heeft en maximaal 5% te diep gekopt is (zie figuur 1).

Voorkom teveel puntbreuk

Puntverliezen zijn afhankelijk van de machineafstelling. Puntbreuk is deels onvermijdbaar vanwege het streven om de grondtara te beperken, maar is vaak hoger dan nodig. De belangrijkste oorzaken zijn te intensief reinigen en te hoge toeren-tallen van de zonnen in relatie tot de omstandigheden. Bij puntbreuk door droge, harde grond is het advies: dieper rooien. Met gerichte aandacht is puntbreuk fors te beperken.

Spoor lekken op

Jaarlijks blijven in Nederland meer dan 1.000 vrachtwagens aan hele bieten achter

Foto 1 en 2. De punt zit er vaak na het lichten nog aan. Links bij aangedreven rooiwielen. De rechterfoto is van rooischaren en toch zit ook daar de punt er nog aan. Als u na reiniging het breukvlak tot 2 cm weet te beperken, treedt er geen bietverlies op. Bij een diameter van 4 cm is er al 5% verlies.

Figuur 1. Advies voor kopwerk.

		advies	toelichting
biet met bladresten		<5%	Bladresten zijn zeer nadelig bij bewaring en suikerwinning. Bij meer dan 15% bieten met bladstelen volgt een boete. Bij meer dan 30% bieten met bladstelen wordt de levering geweigerd.
goed gekopt		>90%	Links de ideaal gekopte biet. Bij dit kopwerk is het verlies minimaal. De rechtse biet toont de ondermarge van wat wordt bestempeld als goed kopwerk.
te diep gekopt		<5%	Te diep koppen kost geld. Bij te diep koppen zijn de vaatbundelringen van de biet zichtbaar. Kopwerk opnieuw instellen als meer dan 1 op de 20 bieten te diep gekopt is.
scheef gekopt		<3%	Scheef koppen geeft bietverlies en/of bladresten. Belangrijkste oorzaken: te snel rijden (sneller dan circa 6 km per uur) of het gebruik van botte kopmessen.

in het veld. Gemiddeld zijn de verliezen aan hele bieten een halve ton per hectare, met uitschieters tot vier ton! Belangrijkste oorzaken zijn het niet goed aansluiten van rooien en zaaien, het verkeerd doorsteken van het perceel en technische oorzaken, zoals wegspringen bij de scharen, de aansluiting tussen scharen en zonnen, overlopen van de opvoerband en lekken in de machine door slijtage en breuk van spijlen. Probeer de lekken snel te vinden en te verhelpen.

Biet laat het verhaal zien

Door de geogste biet te bekijken, kunt u heel veel zien waar het in de rooier mis ging. Suikerbietsignalen (zie ook kader op pagina 13) kan helpen bij het verbeteren van de afstelling van de rooier. Beoordeel samen met de machinist ter plekke het rooiwerk en pas waar nodig de afstelling aan voor een perfect resultaat.

Jurgen Maassen en Frans Tijink

Kan ik via internet mijn leveringsgegevens bekijken?

Zodra de leveringsgegevens door de bietenadministratie zijn verwerkt, zijn deze te raadplegen via het Agrarisch ledenportaal van Suiker Unie op www.suikerunie.nl. Vanaf het moment van leveren duurt het ongeveer 2 tot 3 werkdagen voordat de leveringen administratief zijn verwerkt. Ook leveringen van vorige campagnes zijn in het portaal op te vragen. Nieuw is dat de brieven Gewicht en Kwaliteit

als pdf-document beschikbaar zijn. Bij de rubriek Documenten kunnen nu vrijwel alle persoonlijke documenten worden geraadpleegd, zoals eindafrekening, campagnevoorschot, kennisgeving aandelen, rekening courant en zaadfactuur. Heeft u nog geen inlogaccount? Ga dan naar www.suikerunie.nl, kies Login Leden/Telers en registreer u als nieuwe gebruiker.

Praktijkdag suikerbieten succesvol

De Praktijkdag Suikerbieten en Energieboerderij, met als thema 'Suikerbieten een energieke teelt', trok ongeveer 450 bezoekers. Het was een succesvolle dag op PPO-locatie Vredepeel. Met een praktijkkrooimachine waren met vier verschillende instellingen bieten gekopt/gerooid. Van elke instelling was één hoop op het erf gestort. Uit

de resultaten bleek dat veel geld te besparen is met goed kopwerk in combinatie met zo min mogelijk bietverlies. Er werd ook voorlichting gegeven over het gebruik van de juiste bandenspanning van transportcombinaties. Daarnaast werd uitleg gegeven bij verschillende proeven op het gebied van blad-schimmelbestrijding, bemesting, rassenproeven en bodemgezondheid.

Het project Energieboerderij is bedoeld is om objectieve cijfers van de energieteelten te krijgen. De suikerbiet is een gewas dat uitermate geschikt is voor de productie van energie. Door het lange groeiseizoen en de kenmerkende eigenschappen is de suikerbiet in staat om veel biomassa te produceren. Op de proefboerderij worden proeven gedaan met zowel bieten als (biogas)mais. Op www.irs.nl is een uitgebreide impressie te lezen van deze praktijkdag.

Dringende oproep aan TAK-relaties

Ruim drie maanden geleden is gestart met de afbouwoperatie van TAK, de stichting die aandelen van CSM beheert voor voormalige CSM-bietentelers. Een kwart van de TAK-relaties (circa 900 aandeelhouders) heeft nog niet gereageerd op de oproep om de CSM-aandelen in eigen beheer te nemen. Eind juli is een herinnering aan de TAK-relaties gestuurd, maar de respons is gering. TAK-relaties die nog niet gereageerd hebben, worden dringend verzocht om de opdrachtformulieren voor de overboeking van CSM-aandelen ingevuld en ondertekend terug te sturen in de daarvoor bestemde antwoordenvoloppen. Dit moet vóór 15 oktober gebeuren.

Wat ging er mis?

De foto toont bieten gerooid aan de hoop. Het is te zien dat er bij het rooien iets is mis gegaan. De vraag is: **wat?**

Tip: Kijk het boekje Suikerbietensignalen er op na en mail het antwoord naar agrarischedienst@suikerunie.com. Onder de winnaars wordt een waardebon van € 50,- verloot.

De prijsvraag in het vorige nummer van Cosun Magazine ging over het moment van bestrijden van bladschimmels.

Antwoord B was het goede:

bestrijdt bladschimmels zodra de eerste aantasting zichtbaar is.

Onder de goede inzenders is een cadeaubon verloot. De winnaar is J. Romme te Hooge Zwaluwe.

